

Türkiye’de Öz Düzenleme ile İlgili Yapılan Araştırmalardaki Genel Eğilimlerin İncelenmesi

Cansu TUTKUN¹ , Tunahan FİLİZ² , Fikrinaz Damla AKBABA³

Öz: Bu araştırmanın amacı Türkiye’de öz düzenleme ile ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi ve bu alanda nasıl bir eğilim olduğunun ortaya konulmasıdır. Araştırma kapsamında 2000-2020 yılları arasında gerçekleştirilen ve amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 295 araştırma, doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda öz düzenlemeye yönelik araştırmaların 2010 yılı ve sonrasında büyük bir artış gösterdiği, örneklem büyüklüğü açısından en fazla 101-300 örneklem grubuyla, en fazla üniversite öğrencileriyle, en az ilkökul düzeyinde çalışıldığı ayrıca en fazla nicel çalışmaların, en az ise nitel çalışmaların yapıldığı saptanmıştır. Araştırmalardan elde edilen en önemli sonuçlardan biri eğitim programlarının çok fazla uygulanmadığı ve eğitimlerin sınırlı kaldığı, eğitim programlarını çoğunlukla araştırmacıların uyguladıkları, öğretmenlerin ise eğitim programlarının uygulayıcısı olarak çok fazla yer almadıkları yönündedir. Araştırmalardan elde edilen öneriler açısından da öğrencilere öz düzenleme konusunda farklı etkinlik ve bilgilendirme çalışmalarının ayrıca öğretmen, çocuk ve ailelerine yönelik öz düzenleme konusunda eğitim, seminer, konferans düzenlenmesinin önerildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Öz düzenleme, öz düzenleme becerileri, betimsel içerik analizi, öz düzenleme eğitim programları

Investigation of The General Trends in The Studies Conducted on Self-Regulation in Turkey

Abstract: The current study aims to reveal self-regulation research trend in Turkey via analysis of the studies on it. With this aim in mind, a total of 295 studies carried out between the years 2000 and 2020 were selected by using the purposive sampling method and analyzed using the document analysis method. The result of the analysis indicated an exponential increase in the number of studies on self-regulation after 2010. It is also revealed that sample size ranges between 101-300 with the most preferred participants being university students and the least preferred participants being primary school students. The study also shows that while the qualitative research method is most preferred method, the least preferred one is the quantitative research method. Other important results obtained in the current study are that self-regulation training programs are mostly not implemented, resulting in limited training on this issue, and that programs are mostly implemented by researchers and that the teachers are not much involved as the implementers of these programs. In the studies analyzed, it is suggested that various activities should be developed to inform

Geliş tarihi/Received:03.02.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 07.06.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, cansututkun06@hotmail.com, 0000-0002-2722-227

² Öğr. Gör., Bayburt Üniversitesi, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri, tunahanfiliz@bayburt.edu.tr, 0000-0002-3149-8783

³ Arş. Gör., Bayburt Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, fdamlaakbaba@bayburt.edu.tr, 0000-0001-7871-7114

Atf (Citation): Tutkun, C., Filiz, T., & Akbaba, F. D. (2022). Türkiye’de öz düzenleme ile ilgili yapılan araştırmalardaki genel eğilimlerin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 328-349. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1067613>

students about self-regulation and that more training programs, seminars and conferences should be organized for teachers, students and families.

Keywords: Self-regulation, self-regulation skills, descriptive content analysis, self-regulation training programs

Giriş

becerileri olarak da ifade edilen bu beceriler, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimleri (Sezer & Alabay, 2018) ve akademik başarıları için önemlidir (Blair & Razza, 2007; Connor vd., 2006; McClelland vd., 2000; Pears vd., 2007). Öğrencilerin gelişimlerini ve özellikle de öğrenme sonuçlarını etkileyen öz düzenlemenin (Chen & Bembenutty, 2018), çok sayıda tanımı ve kavramsallaştırması bulunmaktadır.

Öz düzenleme, eğilim ve isteklerin bastırılarak, doyumun ertelenmesi (Tutkun vd., 2016), davranışı organize etme, dürtüleri kontrol etme ve problemleri yapıcı bir şekilde çözme gibi amaca yönelik eylemleri mümkün kılmak için düşünce ve duyguları yönetme (Augustine & Stifter, 2019; Murray vd., 2014; Rosanbalm & Murray, 2017), bilişsel süreçlerle meşgul olma süreci olarak tanımlanır (Ormrod vd., 2017). Öz düzenlemesi yüksek olan öğrenciler, akademik hedeflerin peşinden giderken kendi ürettikleri düşünceler, eylemler ve duygularla meşgul olurlar. En başarılı öğrenciler, uygun öğrenme stratejilerini kullanır ve yüksek düzeyde motivasyon sağlarlar (Bembenutty, 2007). Öz düzenlemeye ilişkin yaygın örnekler arasında başarı ile ilgili davranışlar, kişisel çabalar ve yakın ilişkilerde paylaşılan hedeflerin düzenlenmesi yer alır (Hofmann vd., 2012). Bu bağlamda öz düzenleme temelinde farklı bileşenler barındıran bütünleştirici (McClelland & Cameron, 2011) ve üst düzey bir yapıdır (Silverman & Ragusa, 1992).

Öz düzenleme, gerekli ortam sağlandığında doğumdan genç yetişkinliğe kadar uzun bir süre boyunca, birbiri üzerine inşa edilerek geliştirilebilecek esnek bir yapıya sahiptir (Hamoudi vd., 2014; Kazu & Yavuz; 2021; Kiss vd., 2014). Öz düzenleme becerileri ve kapasitesi özellikle erken dönemlerde önemli ölçüde gelişir (Rosanbalm & Murray, 2017). Bu becerileri yüksek olan öğrencilerin matematik, okuryazarlık (Breslau vd., 2009; McClelland vd., 2013) ve uzun vadeli akademik başarıları (Dan, 2016; McClelland & Cameron, 2011; Ormrod vd., 2017), okula hazır olma, okula uyum sağlama (Pears vd., 2014) ve sosyal becerileri de yüksektir (Posner & Rothbart, 2009). Öz düzenleme, fiziksel, duygusal, sosyal ve ekonomik sağlık ve eğitim başarısı dâhil olmak üzere yaşam boyu refahı teşvik etmede temel bir role sahiptir (Rosanbalm & Murray, 2017). Bu açıdan öz düzenlemenin geliştirilmesinin çocukların gelecekleri açısından birçok avantajının olduğu görülmektedir.

Çocuklarda gittikçe artan bir şekilde görülen öz düzenleme yetersizliği, onların okula uyumlarını (Pears vd., 2014), akademik başarılarını ve davranış problemlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Blair & Diamond, 2008; Pears vd., 2014). Bu çocukların en sık sergiledikleri davranışlar arasında kendini kontrol edememe, istendiğinde durmama, hazzı ertelemeye zorluklar, saldırgan davranışlar, çok konuşma, yeme problemleri yer almaktadır (Dan, 2016). Öz düzenlemedeki bu eksiklikler, dürtüsellik, dikkat süresi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğuyla ilişkilendirilmekte (Silverman & Ragusa, 1992), bir dizi olumsuz gelişimsel sorun ve bozukluğun altında yatmakta veya bunlara katkıda bulunmaktadır (Dan, 2016). Bu açıdan öz düzenleme becerilerini desteklemek, daha güçlü öz düzenleme, okulda daha iyi performans,

başkalarıyla daha iyi ilişkiler ve daha az davranışsal problemler yaşanmasına ve daha sonraki başarıya yapılan bir yatırım olarak kabul edilebilmektedir.

Hem akademik hem de sosyal, duygusal ve bilişsel açılardan bakıldığında, öz düzenleme becerilerini ve bunu etkileyen faktörleri anlamak iki nedenden dolayı çok önemlidir. Birincisi, daha iyi bir anlayış, bir çocuğun saldırgan, uyumsuz, akademik olarak başarısız olmasına neyin neden olabileceğinin tam olarak belirlenmesine yardımcı olabilir. İkincisi, öz düzenlemede zorluk çeken çocuğa yardım edecek stratejilerin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Öz düzenlemeye yönelik araştırmaların hâlâ devam ettiği, yenilik ve ihtiyaçların tam olarak şekillenmediği bir çerçevede, öz düzenlemeye yönelik çalışmaların hangi öğrenim düzeyinde ve hangi boyutlarda gerçekleştirildiğini ayrıca zaman içerisinde nasıl bir eğilime sahip olduğunu ortaya çıkarmaya yönelik sistematik içerik analizi araştırmalarına gereksinim duyulmaktadır. Ülkemizde öz düzenleme üzerine yapılan çalışmaların incelendiği araştırmalarda, sadece lisansüstü tezler araştırma kapsamına dâhil edilerek incelendiğinden (Kazu & Yavuz; 2021; Sezer & Alabay, 2018), öz düzenlemeye yönelik tezlerdeki verilerle sınırlı kalmıştır. Bu nedenle öz düzenlemeye yönelik diğer araştırma ve makalelerin analizleri, sistematik ve detaylı bir şekilde gerçekleştirilmemiştir. Kazu ve Yavuz (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 2010-2020 yılları arasında öz düzenleme becerileri konusunda 71 lisansüstü tez, yıl, gerçekleştirilen kurum, dil, enstitüler ve anabilim dalları, örneklem bölgeleri, araştırma yöntemi, örneklem ve veri toplama araçlarına göre incelenmiştir. Sezer ve Alabay (2018) tarafından yapılan çalışmada ise, öz düzenleme ile ilgili 50 lisansüstü tez, lisansüstü tezlerinin türü, danışman unvanı, yıl, enstitü, anabilim dalı, örneklem yaş grubu, analizler, araştırmanın türü, il ve karşılaştırılan durumlar açısından değerlendirilmiştir. Bu noktada, öz düzenlemeyle ilgili yapılan tüm çalışmaların sistematik ve detaylı bir şekilde incelenmesinin ve farklı değişkenler açısından da değerlendirilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra öz düzenleme yönelik yapılan araştırmaların hangi önerilerde bulunduğu, hangi eğitim programlarını hangi açılardan uyguladığını inceleyen bir araştırmanın hâlihazırda gerçekleştirilmemiş olması da bu alandaki değerlendirmeleri önemli kılmaktadır.

Bu araştırmada Türkiye’de öz düzenleme ile ilgili yapılan araştırmaların içerik analiziyle değerlendirilmesi ve bu alanda nasıl bir eğilim olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde yayınlanan araştırmaların geçmişten günümüze eğilimlerinin ortaya konulmasının; hem çalışma alanları hem de yöntem açısından gelecekteki araştırmacılar için çok önemli bir kaynak sağlayacağı düşünülmektedir. Öz düzenlemeye ilişkin yapılan eğitim programlarının teması, süreleri, uygulayıcı kişilerin belirlenmesi ve tüm çalışmalardaki önerilerin birleştirilerek analizi, eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması, değerlendirilmesinde, araştırmacılara, öğretmenlere, program geliştirme alanındaki uzmanlara destek sağlayabilir. Bu bağlamda araştırmada ele alınan sorular şunlardır:

1. Türkiye’deki öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmaların;
 - a. Yılları, yayın türleri, örneklem grubu ve büyüklüğü, yöntemleri ve veri toplama araçları nasıl dağılım göstermektedir?
2. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalarda yer alan eğitim programlarının;
 - a. Sayısı, süresi ve uygulayıcıları nasıl dağılım göstermektedir?
3. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmaların önerileri nasıldır?

Yöntem

Türkiye’de öz düzenleme ile ilgili yapılan araştırmaların analiz edilerek, öz düzenleme konusundaki eğilimin belirlendiği bu çalışma, doküman analizi kullanılarak desenlenmiştir. Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak yayımlar, kitaplar, kayıtlar, taramalar ve anketler gibi çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve sistematik bir şekilde analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir (Karataş, 2015; Patton, 2002; Sak vd., 2021).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında değerlendirilen çalışmalar, doküman analizinde Merriam (2009) tarafından belirtilen aşamalar takip edilerek incelenmiştir. (1) Uygun dokümanları bulma aşamasında; 2000-2020 yılları arasında Türkiye’de öz düzenleme konusunda yapılmış çalışmalar, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik, Ulakbim (TR Dizin) ve DergiPark veri tabanları kullanılarak taranmıştır. Araştırmaların taranmasında anahtar kelimeler (öz düzenleme, öz düzenleme, öz-düzenleme) kullanılmıştır. (2) Dokümanların orijinalliğini kontrol etme aşamasında; tarama sonucunda ulaşılan araştırmalar incelenmiş ve öz düzenleme konusunun temel alındığı çalışmalar, araştırma kapsamına alınmıştır. Söz konusu çalışmalar 2000 yılından itibaren başlamakta olup 2020 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmaları kapsamaktadır. Yapılan bu tarama sonucunda erişilen yayınlar, araştırmacılar tarafından dikkatlice gözden geçirilerek araştırma amacına uygun olmayan derleme makaleler, bildiriler, kitap ve kitap bölümleri, tezlerden üretilen makaleler analiz dışı bırakılmıştır. Bu bağlamda doktora tezi, yüksek lisans tezi ve araştırma makalesi türünde olan toplamda 295 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. (3) Kodlama ve kataloglama konusunda bir sistematik oluşturma aşamasında; önceki çalışmalara dayalı olarak değerlendirme formu geliştirilmiştir (örneğin; Akaydın & Çeçen, 2015; İspir & Yıldız, 2021; Kuzu & Yavuz; 2021; Kurt & Erdoğan, 2015; Sezer & Alabay, 2018). Değerlendirme formu; araştırmacının amacına uygun olarak çalışmaların yılları, yayın türleri, örneklem grubu ve büyüklüğü, veri toplama araçları, yöntemleri, önerileri, araştırmalarda yer alan eğitim programlarının sayısı, süresi ve uygulayıcılarını içermektedir.

Araştırmanın son aşaması olan (4) veri analizi yapma (içerik analizi yapma) aşamasında incelenen çalışmalardan elde edilen veriler, nitel çalışmalarda kullanılan bir yöntem olan betimsel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel içerik analizi, herhangi bir konu üzerine yapılan nitel ve nicel çalışmaların araştırmaya dâhil edilerek sonuçlarının tanımlayıcı bir şekilde değerlendirildiği ve genel eğilimin belirlendiği sistematik çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Çalık & Sözbilir, 2014; Lin vd., 2014; Selçuk vd., 2014). Başka bir ifadeyle, birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmalar incelenip düzenlenmekte ve alandaki genel eğilimler belirlenmektedir (Selçuk vd., 2014). Böylece, ilgili alanda çalışma yapan ve yapmak isteyen araştırmacılara genel eğilimin ne olduğu gösterilmektedir (Cohen vd., 2007; Selçuk vd., 2014). Bu aşamada araştırmacılar tarafından araştırmaya dahil edilen her bir çalışmanın, araştırmanın değişkenleriyle ilişkili bölümleri detaylı bir şekilde okunmuş ve ulaşılan veriler değişkenlerin yer aldığı form üzerinden kodlamalar yapılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Yapılan bu kodlamalar iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı değerlendirilerek, kodlayıcılar arasındaki tutarlılık kontrol edilmiştir. Kararsız kalınan durumlarda üçüncü araştırmacı bağımsız bir değerlendirme yaparak, araştırmacılar arasında görüş birliği sağlanmıştır. Araştırmada yer alan tüm çalışmaların

kodlama işlemlerinin tamamlanmasının ardından her bir kategoriye ilişkin frekans-yüzde değerleri oluşturulmuştur.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği

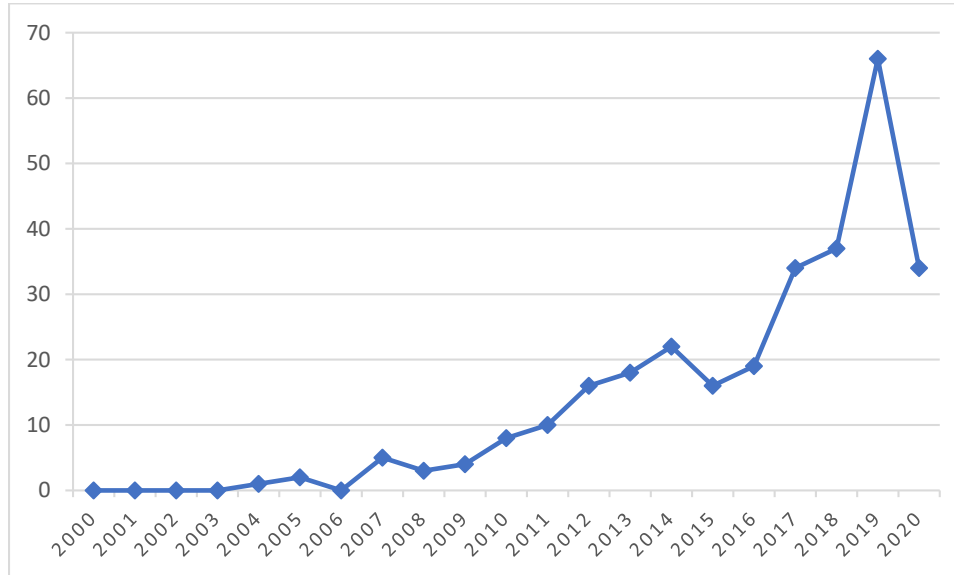
Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları, çalışma deseni ve verilerin analizine yönelik olarak gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, nitel araştırmaların inandırıcılığını ve kabul edilme düzeyine etki etmektedir (Baltacı, 2019). Araştırmanın güvenilirliği için her bir araştırmacı kodlama konusunda aktif çalışıp sürecin tamamında yer almıştır. Ayrıca Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü ile kodlayıcılar arasındaki uyum hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arasındaki uyum, olumlu görüş bildiren araştırmacı sayısının olumsuz görüş bildiren araştırmacı sayısına oranının 100 ile çarpılmasıyla elde edilmiştir. Kodlayıcılar arası uyum 0.97 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değer kodlayıcılar arası uyumun oldukça yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bulgular

Bu bölümde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, her bir alt probleme göre sunulmuştur. İlk olarak, çalışmaların yılları, yayın türleri, örneklem grubu ve büyüklüğü, veri toplama araçları, yöntemlerinin ardından öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalarda yer alan eğitim programlarının sayısı, süresi ve uygulayıcılarının nasıl dağılım gösterdiğine ve son olarak da öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmaların önerilerinde nasıl bir eğilim olduğuna ilişkin bulgular sunulmuştur. Öz düzenleme konusunda yapılan araştırmaların yıllara göre dağılımları Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1

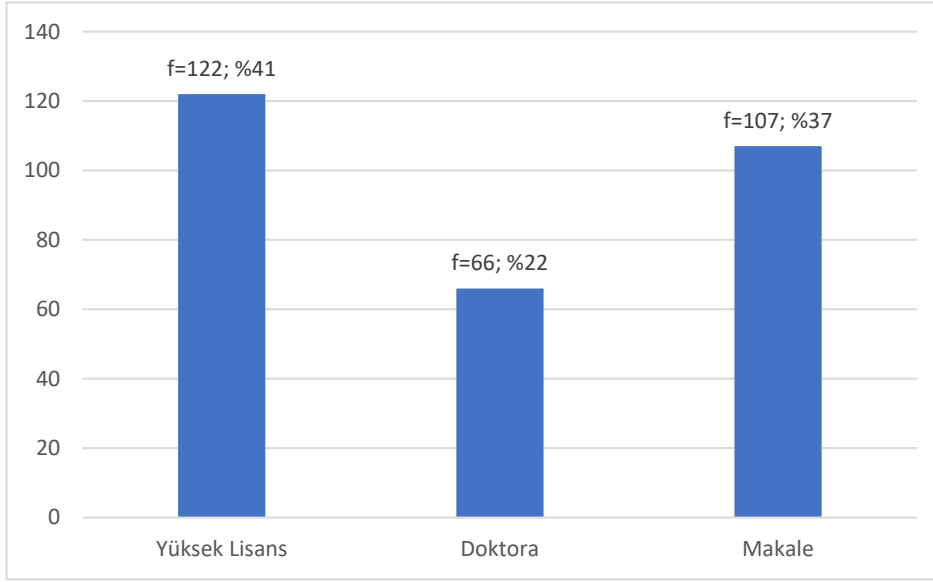
İncelenen Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

Şekil 1 incelendiğinde, çalışmaların 2000’li yıllardan 2010’lu yıllara kadar sınırlı sayıda gerçekleştirildiği, 2010’lu yıllardan sonra belirgin bir şekilde artış gösterdiği, en fazla çalışmanın 2019 yılında (f=66) yapıldığı görülmektedir. 2003 yılında sadece bir çalışmanın yapıldığı ve bazı yıllarda hiçbir çalışmanın yapılmadığı söylenebilir. Ayrıca öz düzenleme konusunun özellikle son yıllarda Türkiye’de ön plana çıkmaya başladığı ve öz düzenleme konusunu inceleyen araştırmacı sayısında artış olduğu ifade edilebilir. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmaların yayın türlerine göre dağılımları Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2

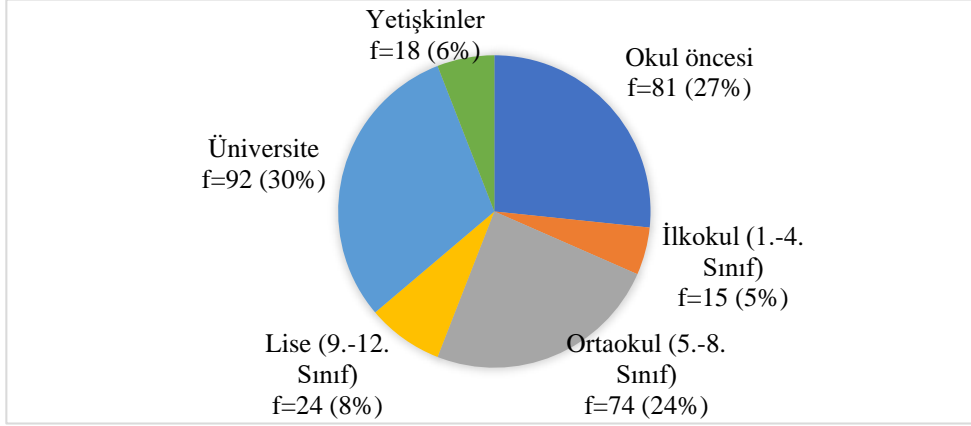
Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımları

Şekil 2 incelendiğinde, analiz kapsamında değerlendirilen araştırmaların yayın türleriyle ilgili bulguların sunulduğu görülmektedir. İncelenen çalışmalar, ağırlıklı olarak yüksek lisans (f=122) ve makale (f=107) çalışmalarından oluşmaktadır. Doktora (f=66) çalışmaları diğer çalışma türlerine göre daha az sayıda tercih edilmiştir. Öz düzenleme konusunda yapılan araştırmaların örneklem grubuna (öğretim düzeyi) göre dağılımları Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3

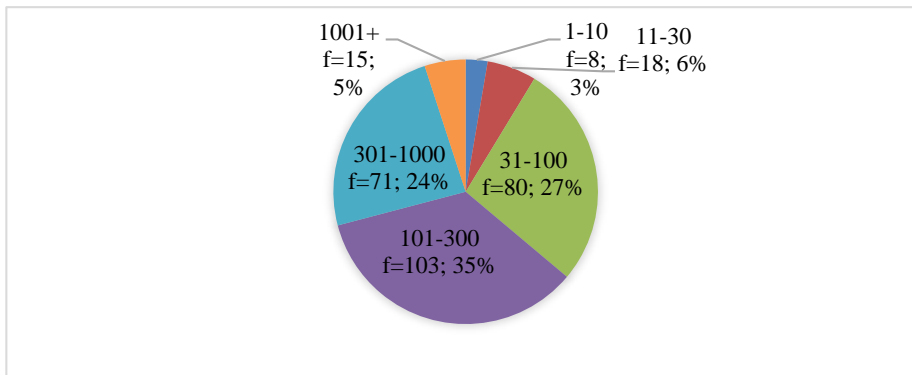
Araştırmaların Örneklem Grubuna Göre Dağılımları

Şekil 3 incelendiğinde, araştırmaların öğretim düzeylerine göre dağılımları görülmektedir. Bu araştırmaların analizi yapılırken her örneklem grubu ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Örneğin bir çalışmada hem ilkokul hem de ortaokul öğrencileri örneklem grubu olarak tercih edilmiştir. Bu iki örneklem grubu ayrı ayrı ele alınmıştır. Analiz kapsamında değerlendirilen çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı incelendiğinde, farklı örneklem gruplarıyla araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda ağırlıklı olarak üniversite öğrencileri (%30) örneklem grubu olarak tercih edilmiştir. Ardından okul öncesi (%27) çocukları ve ortaokul (%24) öğrencileriyle yapılan çalışmalar gelmektedir. En az çalışma ise 15 çalışma ile ilkokul (%5) öğrencileriyle yürütülmüştür. Öz düzenleme konusunda yapılan araştırmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımları Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4

Araştırmaların Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımları

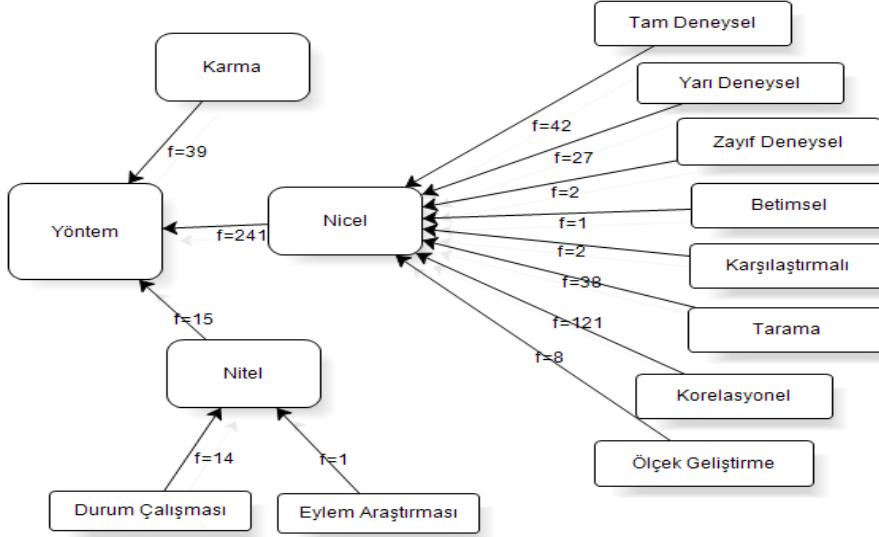

Şekil 4 incelendiğinde, öz düzenleme konusunda yapılan 295 araştırma, örneklem büyüklüğüne göre altı grupta incelenmiştir. İncelenen araştırmalarda en fazla 101-300 (%35) arasında değişen örneklem grubuyla çalışılmıştır. Buna karşın en az 1-10 (%3) arasında değişen örneklem grubu tercih edilmiştir. Yapılan çalışmalarda genel olarak 30'un üzerinde örneklem

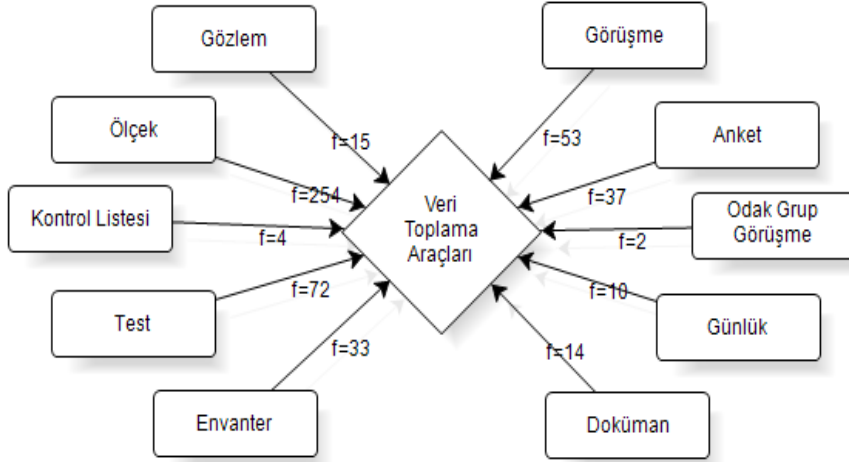
grubuyla çalışılmıştır. Öz düzenleme konusunda yapılan araştırmaların tercih edilen yöntemlere göre dağılımı Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5

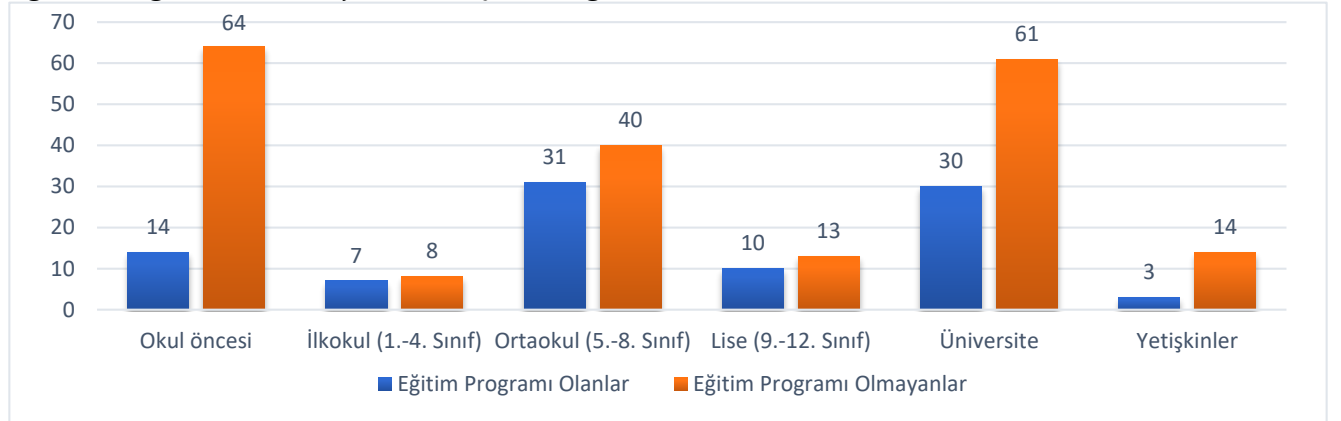
Araştırmalarda Kullanılan Yöntemlerin Dağılımı

Şekil 5 incelendiğinde, 295 çalışmanın genel olarak nicel (%78) çalışmalardan oluştuğu görülmektedir. En az çalışılan yöntemin nitel (%4) yöntem olduğu ve karma (%18) yöntem çalışmalarının da yapıldığı göze çarpmaktadır. Araştırma modelleri incelendiğinde ise nicel araştırma modellerinden korelasyonel (%40) çalışmaların en fazla çalışılan model olduğu görülmektedir. Nicel araştırma modelleri başlığında deneysel (%15) ve tarama (%13) modellerinin de sıklıkla çalışıldığı ifade edilebilir. Nitel araştırma modellerinde ise ağırlıklı olarak durum çalışması (%5) modeli kullanılmıştır. Karma yöntem çalışmalarına ilişkin alt başlıklar, analizi yapılan çalışmalarda yer almadığı için araştırma modellerine yer verilmemiştir. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6*Araştırmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı*

Araştırmaların veri toplama araçlarına göre dağılımlarının verildiği Şekil 6 incelendiğinde, veri toplama aracı olarak en fazla ölçekten (%52) yararlanıldığı ifade edilebilir. Ölçekten sonra sırasıyla test (%14), görüşme (%11) ve anket (%7) gibi veri toplama araçları tercih edilmiştir. En az tercih edilen veri toplama araçları ise odak grup görüşme (%0.4) ve kontrol listesi (%0.8) olmuştur. Araştırmalarda genel olarak nicel veri toplama araçlarının tercih edildiği ifade edilebilir. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalarda yer alan eğitim programlarının sayısına göre dağılımı Şekil 7’de sunulmuştur.

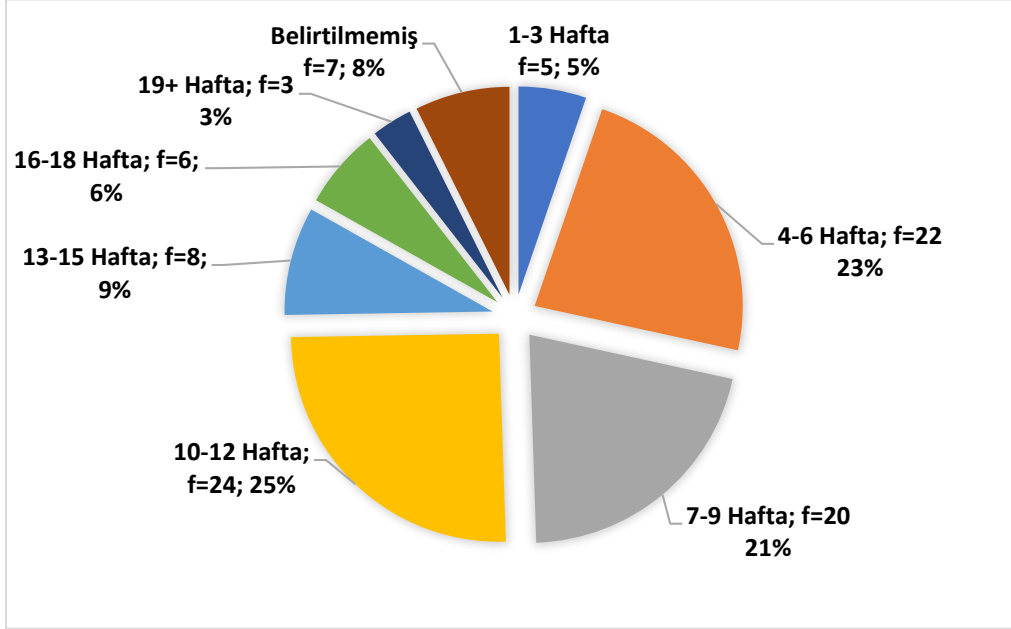
Şekil 7*Eğitim Programlarının Sayılarına İlişkin Bulgular*

Şekil 7 incelendiğinde, toplam 295 araştırma içerisinde 95 (%32.2) çalışmada eğitim programı uygulandığı, 200 (%67.8) çalışmada ise eğitim programı uygulanmadığı görülmektedir. Öğrenim durumları açısından en fazla eğitim programı uygulanan grubun ortaokul (%32.6) ve

üniversite (%31.6) öğrencileri olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi (%14.7), lise (%10.5), ilkokul (%7.4) ve yetişkinler (%3.3) düzeyinde ise eğitim programı uygulamalarının sınırlı kaldığı saptanmıştır. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalardaki eğitim programlarının süresine göre dağılımı Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8

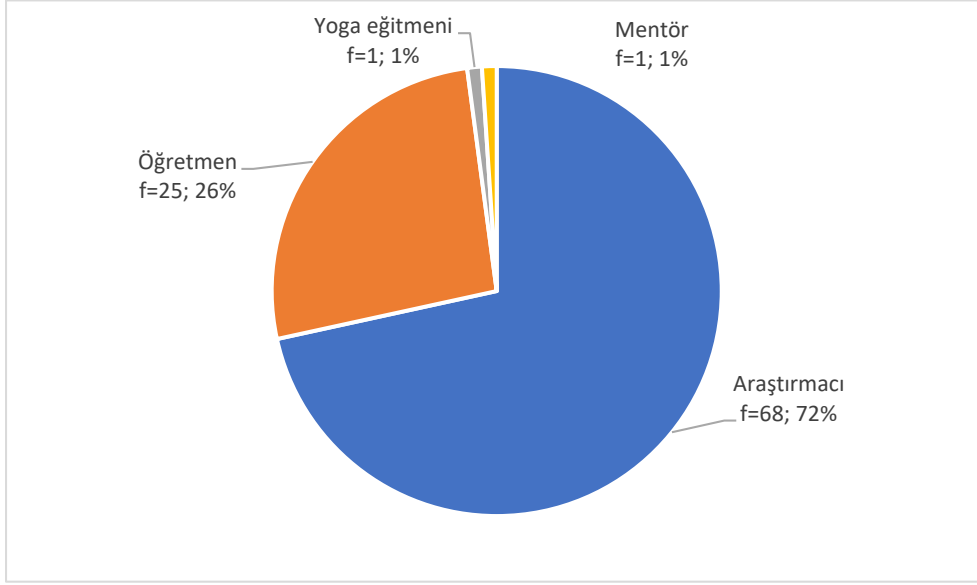
Araştırmaların Eğitim Programlarının Süresine Göre Dağılımları

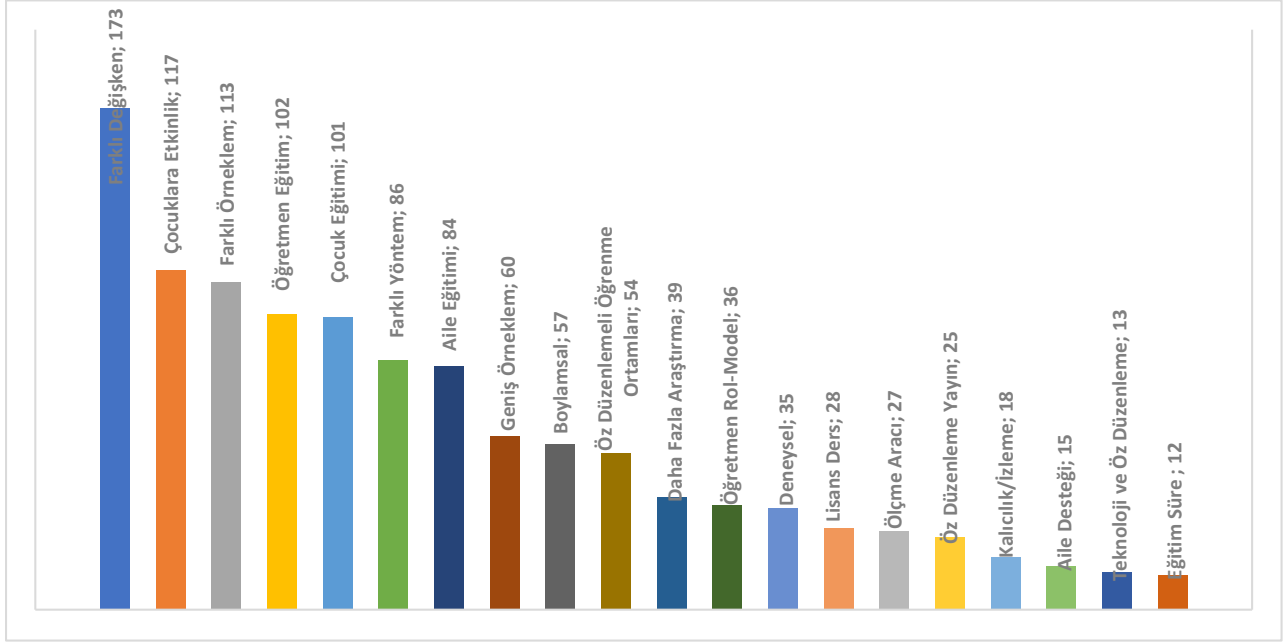
Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalardaki eğitim programlarının süresine göre dağılımı incelendiğinde, eğitim programlarından 24’ünün (%25) 10-12 hafta, 22’sinin (%23) 4-6 hafta ve 20’sinin (%21) 7-9 hafta arasında eğitim programı uyguladıkları görülmektedir. Diğer taraftan en az süreli eğitim programı açısından 3’ünün (%3) 19 hafta ve daha fazla ile 5’inin (%5) 1-3 hafta arasında eğitim programını uyguladıkları belirlenmiştir. Buna göre öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalardaki eğitim programlarının çoğunlukla süresinin 4-6 hafta ile 10-12 hafta arasında değişiklik gösterdiği söylenebilir. 7 araştırmada ise uygulanan eğitim programlarının süresi belirtilmemiştir. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalardaki eğitim programlarının uygulayıcılarına göre dağılımı Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 9

Eğitim Programlarının Uygulayıcılarının Dağılımları

Şekil 9’da yer alan öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalardaki eğitim programlarının uygulayıcılarına göre dağılımı incelendiğinde, eğitim programlarından 68’inin (%72) araştırmacılar tarafından uygulandığı görülmektedir. Diğer taraftan eğitim programlarından 25’ini (%26) öğretmenler diğer 2 programı ise mentör (%1) ve yoga eğitmenlerinin (%1) uyguladıkları saptanmıştır. Buna göre öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalardaki eğitim programlarını çoğunlukla araştırmacıların uyguladıkları, öğretmenlerin ise eğitim programlarının uygulayıcısı olarak çok fazla yer almadıkları söylenebilir. Öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmaların önerilerinin dağılımı Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 10*Araştırma Önerilerinin Dağılımları*

Şekil 10 incelendiğinde, 295 araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda toplam 1195 öneride bulunduğu görülmektedir. Araştırmalardan ortaya konulan öneriler incelendiğinde, en fazla olarak 173'ünde (%14.6) öz düzenleme becerilerini etkileyen farklı değişkenler araştırılması, 113'ünde (9.5) farklı örnekleme (farklı sosyal çevre/ eğitim kademesinde) çalışmalarının yinelenmesi ve 86'sında (%7.1) farklı yöntemlerin (gözlem, görüşme gibi) kullanılmasına ilişkin araştırma yöntemlerine yönelik önerilerde bulunduğu görülmektedir. Ayrıca yönetime yönelik araştırmaların 60'ında (%5) geniş örneklem grubunun tercih edilmesi, 57'sinde (%4.8) öz düzenlemenin boylamsal etkilerinin araştırılması, 39'unda (%3.3) öz düzenleme konusunda daha fazla araştırma ile 35'inde (%2.9) daha fazla deneysel çalışma yapılması, 27'sinde (%2.2) öz düzenlemeye yönelik ölçme araçları geliştirilmesi ve 18'inde (%1.5) deneysel çalışmalarda izleme/kalıcılık testinin yapılmasını önerdikleri belirlenmiştir.

Ayrıca önerilerin büyük bir çoğunluğunun da öz düzenleme konusunda eğitimler verilmesine ilişkin olduğu saptanmıştır. Örneğin önerilerin 117'sinde (%9.8) çocuklara öz düzenleme konusunda farklı etkinlik ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması, 102'sinde (8.5) öğretmenlere, 101'inde (%8.4) çocuklara ve 84'ünde (%7) ailelere yönelik öz düzenleme konusunda eğitim, seminer, konferans düzenlenmesi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte araştırmaların 54'ünde (%4.6) sınıfta öz düzenlemeli öğrenme ortamlarının oluşturulması, 36'sında (%3) öğretmenlerin çocuklara rol-model/rehberlik etmesi, 15'inde (1.3) ise ailelerin çocuklarına öz düzenleme konusunda destek vermelerine ilişkin önerilerde bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda elde edilen diğer önerilerin ise 28'inin (%2.3) lisans eğitiminde öz düzenlemeye yönelik dersler konması, 25'inin (%2.1)

ailelere/öğretmenlere yönelik çocuklarda öz düzenleme becerilerinin gelişimine ve desteklenmesine ilişkin (Televizyon, radyo, gazete, dergi, kitap gibi kitle iletişim araçları kullanılarak) yayınlar yapılması, 13'ünün (1.1) teknoloji ve öz düzenleme konusunun ele alınması ve 12'sinin (1) öz düzenleme eğitim programlarının süresinin uzatılması olduğu görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada Türkiye'de 2000-2020 yılları arasında öz düzenleme ile ilgili yapılan araştırmaların içerik analiziyle değerlendirilmesi ve öz düzenleme konusunda nasıl bir eğilim olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik arama motoru, Ulakbim'de (TR Dizin) ve DergiPark veri tabanında yayımlanan toplam 295 araştırmaya ulaşılmıştır. İncelenen araştırmaların yıllara göre dağılımlarının 2010'lu yıllardan sonra belirgin bir şekilde artış gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu durum son yıllarda öz düzenleme konusunda gerçekleştirilen araştırmalarda artan bir eğilim olduğunu işaret etmektedir.

Çalışmaların yayın türleri açısından en fazla yüksek lisans tezleri ve makalelerin yapıldığı, doktora düzeyindeki çalışmaların sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum çeşitli çalışma sonuçları ile de örtüşmektedir (İspir & Yıldız, 2021; Kurt & Erdoğan, 2015). Öz düzenlemeye ilişkin Kuzu ve Yavuz (2021) tarafından sadece lisansüstü tezlerin incelendiği araştırmada da benzer şekilde yüksek lisans tezlerine göre doktora tezlerinin sayısının sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda doktora düzeyindeki araştırmaların sayısının artırılmasının ve öz düzenleme konusunun daha derinlemesine incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan bu araştırmanın sınırlılıklarından biri araştırmaya bildiri çalışmalarının dâhil edilmemesidir. Bu açıdan gelecekteki araştırmalarda yayın türleri açısından tez ve makalelerle birlikte bildiri çalışmaları da dâhil edilerek çalışma yenelenebilir.

Araştırma sonucunda örneklem grubu açısından en fazla üniversite öğrencileriyle çalışma yapıldığı, en az ise ilkökul öğrencileriyle çalışma yapıldığı saptanmıştır. Öz düzenleme konusunda çoğunlukla üniversite öğrencilerinin dâhil edilmesinin nedeninin, araştırmacılar açısından bu örnekleme kolay ulaşılabilir olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Farklı konulardaki çalışmaları inceleyen araştırmalarda da benzer şekilde örnekleme en fazla üniversite öğrencilerinin/öğretmen adaylarının yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Atalay vd., 2021; Kaleli Yılmaz, 2015; Selçuk vd., 2014; Sezer & Alabay, 2018). Kuzu ve Yavuz (2021) tarafından yapılan araştırmada da öz düzenleme konusunda araştırmaların büyük çoğunluğunun öğrenciler üzerinde yapıldığı, öğretmenlerin örneklem olarak yer aldığı çalışmaların çok sınırlı olduğu (%7) saptanmıştır. Özellikle öz düzenleme konusunda öğretmenlerle gerçekleştirilecek araştırmalara daha fazla yer verilmesinin, öz düzenlemenin okullarda yaygınlaştırılması açısından önemli olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan öz düzenlemenin gelişiminde erken dönemlerin çok kritik bir önemi olduğu göz önünde bulundurulduğunda çok az sayıda çalışmanın ilkökul çocuklarıyla gerçekleştirilmesi önemli bir sınırlılıktır. Nitekim bu konuda yapılan araştırmalarda öz düzenleme becerilerinin erken çocukluk döneminde hızlı bir gelişim gösterdiği (Cole vd., 1994; McClelland & Cameron, 2011) ve diğer gelişim dönemleriyle karşılaştırıldığında bu dönemin çok kritik bir öneminin olduğu ortaya konulmuştur (Ormrod vd., 2017; Rothbart vd., 2011). Erken dönemlerde çocuklara müdahale etmek (örneğin, okula başlamadan önce) davranışsal ve sosyal zorlukların gelişimini engellemekte ve öz düzenleme becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (Pears vd., 2014). Bu

bağlamda okul öncesi ve ilkokul gibi erken dönemlerde öz düzenleme becerilerinde önemli bir gelişim görüldüğü için bu dönemlerde öz düzenleme becerilerini etkileyen faktörlerin araştırılması, öz düzenlemeyi destekleyici eğitimlerin düzenlenmesi ve gerekli öz düzenleyici öğrenme ortamlarının sağlanması gerekmektedir.

Araştırmada örneklem büyüklüğü açısından ise en fazla 101-300 örneklem grubuyla çalışıldığı, en az ise 1-10 arasında değişen örneklem grubu tercih edildiği belirlenmiştir. Benzer şekilde en çok 101-300 aralığında örneklem sayısının kullanıldığı sonucuna ulaşan benzer araştırmalar bulunmaktadır (Akaydın & Çeçen, 2015; Kurt & Erdoğan, 2015). En az 1-10 arasında değişen örneklem grubuyla çalışılmasının nedenleri arasında araştırmalarda nicel yöntemlere göre daha az katılımcıyla gerçekleştirilen nitel yöntemlerin daha az kullanılması olarak kabul edilebilir.

Araştırmalarda kullanılan yöntem ve veri toplama araçları açısından en fazla ölçekler kullanılarak nicel çalışmaların, en az ise odak görüşmeleriyle nitel çalışmaların yapıldığı saptanmıştır. Bu araştırma sonucuyla paralel olarak meta-sentez, içerik analizi gibi çalışmalarda da yapılan araştırmalar içerisinde en fazla nicel çalışmaların gerçekleştirildiği, nitel yöntemlerin kullanıldığı çalışma sayısının sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Akaydın & Çeçen, 2015; Atalay vd., 2021; İspir & Yıldız, 2021; Kaleli Yılmaz, 2015; Kuzu & Yavuz, 2021; Kurt & Erdoğan, 2015; Selçuk vd., 2014; Sezer & Alabay, 2018). Kurt ve Erdoğan (2015) araştırmalarında nicel yayınların nitel yayınlara göre daha kolay ve uzun süreçler gerektirmeden sonuçlar sağlanması nedeniyle daha çok tercih edildiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda nicel araştırmalarla birlikte gözlem, görüşme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanılmasının araştırmalara derinlik katması ve nicel verilerin desteklenmesinde kullanılması önemlidir. Aynı zamanda nicel verilerin nitel verilerle birlikte kullanılmasının araştırmaların istenilen bir düzeyde kapsam ve çeşitliliğe ulaşmasında da önemli bir faktördür. Öz düzenlemeye yönelik araştırmaların hedeflerine ulaşması için; gelecekteki çalışmaların çıkarımsal kanıtlar sağlayan nicel yöntemler kullanması ayrıca nitel yöntemlerle öz düzenlemeyi kavramsal olarak çerçevelemesi ve öz düzenleme zorluklarına daha derin bir yorum sağlanması önemlidir.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardan biri de çalışmalarda çok fazla eğitim programlarının kullanılmadığı ve eğitimlerin sınırlı kaldığı yönündedir. Özellikle okul öncesi ve üniversite örneğinde yürütülen araştırmalarda farkın daha fazla olduğu saptanmıştır. Öz düzenlemenin deneysel bir süreç içerisinde hangi şekillerde, koşullarda, nasıl daha etkili olacağına ilişkin daha fazla sayıda araştırmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Yurtdışında birçok ülkede sistematik ve düzenli şekilde öğrenciler, öğretmen ve aileleri kapsayan öz düzenleme eğitim programları uygulanmakta ve bu ülkelerde politika yapıcılar bu süreçleri desteklemektedir (Bierman vd., 2013; Dan, 2016; Pears vd., 2014). Bu araştırmada ülkemizde çok sınırlı sayıda öz düzenleme eğitim programının uygulandığı belirlenmiştir. Farklı öğretim düzeylerinde uygulanan eğitim programlarının (Akıncılar, 2010; Bilican, 2012; Çelik & Kamaraj, 2020; Ezmeci, 2019; Gündüz, 2020; İsrail, 2007; Vural, 2013) ise bir defaya mahsus uygulandığı, sistematik, planlı bir şekilde uygulanmaya devam edilmediği görülmektedir. Bu bağlamda ülkemizde de öz düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik öğrenciler, öğretmen ve aileleri kapsayan sistematik ve düzenli şekilde uygulanan öz düzenleme eğitim programlarına gereksinim duyulmaktadır. Deneysel bir süreçte içerisinde geliştirilecek bu eğitim programlarının araştırmalarla etkililiğinin ortaya konulması, projeler, farklı kurum ya da kuruluşlarla iş birliği içerisinde yaygınlaştırılması,

sürdürülebilirliğinin sağlanması ve politika yapımcıların bu süreçleri desteklemesi önem taşımaktadır.

Araştırma sonucunda öz düzenlemeye yönelik uygulanan eğitim programlarının uygulanma süresinin de farklılaştığı saptanmıştır. Eğitim programı geliştirip uygulayan araştırmalarda eğitim programlarının süresi açısından ağırlıklı olarak 4-6 hafta ile 10-12 hafta eğitim verildiği, en az ise 19 hafta ve daha fazla devam eden eğitim programlarının olduğu belirlenmiştir. İspir ve Yıldız (2021) tarafından yapılan araştırmada ise uygulama süreleri açısından çalışmaların daha fazla 5-7 hafta arasında, en az ise 14-16 hafta arasında tamamlandığı sonucu, bu araştırma sonucuyla örtüşmektedir. Uygulanan eğitim programlarının süresi, eğitimin hedef kitleler açısından etkili olup olmadığını etkileyen unsurlardan birisi olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan eğitim süresinin çok kısa olması, öğrenilen bilgilerin davranışlara dönüştürülmesi ve eğitimin etkili olması açısından yetersiz kalabilecektir.

Bu araştırmada öz düzenleme konusunda yapılmış araştırmalardaki eğitim programlarının çoğunlukla araştırmacılar tarafından uygulandığı, öğretmenlerin ise çok fazla yer eğitim programlarının uygulayıcısı olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim programlarının ve müdahalelerin etkililiği için yurt dışında eğitim programı standartları geliştirilmiştir. Eğitim ya da müdahale programlarının etkili olabilmesi için belirlenen eğitim standartlarını karşılaması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle, bir eğitim programının önemli etkiler üretebilmesi için gerçek yaşamdakiyle aynı koşulları sağlaması beklenir. Örneğin, eğitim programı uygulamalarının araştırmacılar yerine öğretmenler tarafından gerçekleştirilmesi önemli bir standarttır. Bu nedenle eğitimler, doğal ortamda mevcut olmayan araştırmacılar tarafından yapılmamalıdır (Flay vd., 2005). Yurt dışındaki eğitim programları ve müdahaleleri, yaygın olarak öğretmenler tarafından gerçekleştirilmektedir (Murray vd., 2016). Ancak mevcut araştırmada ülkemizde gerçekleştirilen eğitimlerin büyük çoğunluğunun araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiği ve öğretmenler tarafından gerçekleştirilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun eğitim programlarının kalitesini, etkililiğini ve etkinliğini önemli ölçüde etkileyen bir unsur olduğu görülmektedir. Dolayısıyla gelecekte geliştirilip; uygulanacak olan eğitimlerin araştırmacılar yerine öğretmenler tarafından uygulanması önemlidir. Öğretmenler, sınıflarındaki öğrencileri, onların gelişimsel düzeylerini, öğrencilerin içinde buldukları sosyo- kültürel faktörleri ve öğrencilerin ailelerini en iyi şekilde tanıyan kilit bir unsurdur. Bu açıdan sunulan eğitim programının uygulayıcısının, normal koşullar altında öğretmenler olmasının, uygulamanın etkililiğini artıracığı düşünülmektedir.

Bu araştırmayla ortaya konulan önemli sonuçlardan biri de araştırmalardan elde edilen öneriler açısındandır. Önerilerin çoğunlukla öz düzenleme becerilerini etkileyen farklı değişkenlerin araştırılması, farklı örnekleme (farklı sosyal çevre/ eğitim kademesinde) çalışmaların yinelenmesi ve farklı yöntemlerin (gözlem, görüşme gibi) kullanılmasına ilişkin, araştırma yöntemlerine yönelik olduğu belirlenmiştir. Farklı değişkenler kullanılmasına ilişkin Selçuk vd., (2014) tarafından gerçekleştirilen içerik analizinde de araştırmaların büyük bir çoğunluğunda tek bir değişkenin ele alındığı makale sayısının %52.4 olduğu ve farklı değişkenlerin ele alındığı çalışmaların sayısının sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada, araştırmaların ele aldıkları değişkenler ve sayısının belirlenmemesi, araştırmaların bir sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Ülkemizde öz düzenleme becerilerini etkileyen farklı değişkenlerin araştırılması, öz düzenlemenin gelişiminin, etkilerinin ve öneminin anlaşılmasında gerekli bir etkidir. Diğer taraftan bu

çalışmada farklı örnekleme (farklı sosyal çevre/ eğitim kademesinde) çalışmaların yinelenmesi önerilerine ilişkin Kaleli Yılmaz (2015) hâlihazırdaki durumu ortaya koyan birden fazla çalışma gerçekleştirildikten sonra bu araştırma konusunun farklı örneklem grubu üzerinde yinelenmesinin bilimsel açıdan literatüre fazla bir katkısının olmayacağını belirtmektedir.

Araştırma yöntemlerine ilişkin bu çalışmada ortaya konulan sonuçlardan bazıları da geniş örneklem grubunun tercih edilmesi, öz düzenlemenin boylamsal etkilerinin araştırılması, öz düzenleme konusunda daha fazla araştırma ve deneysel çalışma yapılması, öz düzenlemeye yönelik ölçme araçları geliştirilmesi ve deneysel çalışmalarda izleme/kalıcılık testinin yapılmasıdır. Örneklem büyüklüğü açısından araştırmalarda en fazla 101-300 örneklem grubuyla çalışıldığı, en az ise 1-10 arasında değişen örneklem grubu tercih edildiği belirlenmişti. Bu açıdan araştırmaların önerilerinde daha geniş bir örneklemin tercih edilmesini önerdikleri belirlenmiştir. Önemli bir konuda deneysel çalışma yapılması, boylamsal yöntemlerle, izleme/kalıcılık çalışmalarının yapılmasına ilişkin önerilerdir. Boylamsal çalışmalarla, aynı grup üzerinden farklı zaman süreleri içerisinde öz düzenlemeye ilişkin tekrarlı bir şekilde değerlendirme yapmak, öz düzenleme alanını daha net ve gerçekçi koşullarda anlamamıza yardımcı olacaktır. Bu açıdan ülkemizde boylamsal çalışmaların sayısının az olması önemli bir sınırlılıktır. İzleme/kalıcılık çalışmaları açısından ise, uluslararası eğitim programları standartları, bir eğitimin etkili olması için kalıcılık çalışmalarının kesinlikle gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir (Flay vd., 2005). Bu bağlamda deneysel, boylamsal çalışmaların sayısının artırılmasına, izleme ve kalıcılığın takip edilmesine ilişkin önerilerin çok anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen önemli sonuçlardan biri de çalışmaların büyük bir çoğunluğunun da öğrencilere öz düzenleme konusunda farklı etkinlik ve bilgilendirme çalışmalarının ayrıca öğretmen, öğrenci ve ailelerine yönelik öz düzenleme konusunda eğitim, seminer, konferans düzenlenmesinin önerilmesidir. Bu bağlamda hem öğrenciler hem de öğretmen ve ailelerine yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenmesinin, bu eğitimler sonrasında öğrenci, öğretmen ve ailelerin uzun bir süreçte gözlemlenerek desteklenmesi çok önemlidir. Her yaştaki bireylere sistematik ve planlı bir şekilde öz düzenleme becerilerinin kazandırılmasının ve uygun eğitim programlarının oluşturulmasının hem bireysel gelişim hem de toplumsal açıdan çok önemli kazanımları olacaktır. Çocukların bu becerileri uygulamak için birçok fırsata sahip olduğu ortamlar yaratmak, gelişimlerini en uygun hâle getirmede kritik adımdır (McClelland & Cameron, 2011). Aileler açısından ise, çocukların öz düzenleme kapasitelerini geliştirmede önemli bir rol oynadıkları, ailelerin özelliklerinin ebeveynlik kalitesini ve çocukların öz düzenlemelerini etkilediği yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Bernier vd., 2010; Kiss vd., 2014). Diğer taraftan Phillips vd., (2022) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenler, öğrencilerin öz düzenlemelerini etkilemede kilit noktada olduğu belirtilmektedir. Araştırmada öğretmen davranışlarıyla, öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin yüksek ya da düşük olması arasında bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Phillips vd., 2022). Tüm bu bilgiler ışığında gelecekteki çalışmalarda öğretmen, öğrenci ve ailelerine yönelik öz düzenleme önlemleri ve eğitimleri geliştirilmelidir. Öğretmenler ve aileler, çocukların öz düzenlemelerini nasıl destekleyeceklerine ilişkin bilgilere daha kolay ve daha fazla erişime sahip olmalıdır. Bu durum, öz düzenlemeyi geliştirmeyi amaçlayan programların geniş çapta yayılmasını sağlayan artan sayıda eğitim müdahalesine ve bu eğitimlerin sürdürülebilirliğine destek sağlayacaktır.

Etik Kurul İzin Bilgisi: Bu araştırma bir doküman analizi çalışması olduğundan etik kurul raporu

gerekmemektedir.

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: Bu çalışmada çıkar çatışması yoktur ve finansman desteği alınmamıştır.

Yazar Katkısı: Yazarlar makaleye eşit katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

Kaynakça

- Akaydın, Ş., & Çeçen, M. A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4139>
- Akıncılar, V. (2010). *The effect of "please" strategy training through the self-regulated strategy development (SRSD) model on fifth grade EFL students' descriptive writing: STRATEGY training on planning* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Atalay, R., Kızılay, E., & Öner-Armağan, F. (2021). Türkiye’de fen eğitimi alanındaki öz yeterlik araştırmalarının analizi: Bir meta sentez çalışması. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 5(2), 226-248. <https://doi.org/10.35346/aod.975565>
- Augustine, M. E., & Stifter, C. A. (2019). Children’s behavioral self-regulation and conscience: Roles of child temperament, parenting, and parenting context. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 63, 54–64. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2019.05.008>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Bembenutty, H. (2007). Self-regulation of learning and academic delay of gratification: Gender and ethnic differences among college students. *Journal of Advanced Academics*, 18(4), 586–616. <https://doi.org/10.4219/jaa-2007-553>
- Bernier, A., Carlson, S. M., & Whipple, N. (2010). From external regulation to self-regulation: Early parenting precursors of young children’s executive functioning. *Child Development*, 81(1), 326–339. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01397.x>
- Bierman, K. L., Coie, J., Dodge, K., Greenberg, M., Lochman, J., ... McMohan, R. (2013). School outcomes of aggressive-disruptive children: Prediction from kindergarten risk factors and impact of the Fast Track Prevention Program. *Aggressive Behavior*, 39(2), 114–130. <https://doi.org/10.1002/ab.21467>
- Bilican, R. (2012). *Self-regulated capacity for vocabulary learning in Turkish high school students: An experimental study* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Blair, C., & Diamond, A. (2008). Biological processes in prevention and intervention: The promotion of self-regulation as a means of preventing school failure. *Development and Psychopathology*, 20(3). <https://doi.org/10.1017/S0954579408000436>
- Blair, C., & Razza, R. P. (2007). Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child development*, 78(2), 647-663. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01019.x>

- Breslau, J., Miller, E., Breslau, N., Bohnert, K., Lucia, V., & Schweitzer, J. (2009). The impact of early behavior disturbances on academic achievement in high school. *PEDIATRICS*, 123(6), 1472–1476. <https://doi.org/10.1542/peds.2008-1406>
- Chen, P. P., & Bembenuddy, H. (2018). Calibration of performance and academic delay of gratification: Individual and group differences in self-regulation of learning. In D. H. Schunk & J. A. Greene (Eds.), *Handbook of self-regulation of learning and performance* (2nd ed.), (pp. 407–420). Routledge.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). Observation. *Research Methods in Education*, 6, 396-412.
- Cole, P. M., Michel, M. K., & Teti, L. O. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2/3), 73. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5834.1994.tb01278.x>
- Connor, C. M., Morrison, F. J., & Slominski, L. (2006). Preschool instruction and children's emergent literacy growth. *Journal of Educational Psychology*, 98(4), 665–689. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.98.4.665>
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3412>
- Çelik, B., & Kamaraj, İ. (2020). 60-72 aylık çocukların öz düzenleme becerisi üzerinde çocuk katılımlı eğitim programının etkisinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 51(51), 1-17. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.559762>
- Dan, A. (2016). Supporting and developing self-regulatory behaviors in early childhood in young children with high levels of impulsive behavior. *Contemporary Issues in Education Research*, 9(4), 189-200.
- Ezmeçi, F. (2019). *Okul Öncesi Öz-Düzenleme Programı'nın çocukların öz düzenleme, problem davranış ve sosyal becerilerine etkisi* (Tez No. 563794) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Flay, B. R., Biglan, A., Boruch, R. F., Castro, F. G., Gottfredson, D., Kellam, S., ... Ji, P. (2005). Standards of evidence: Criteria for efficacy, effectiveness and dissemination. *Prevention Science*, 6(3), 151–175. <https://doi.org/10.1007/s11121-005-5553-y>
- Gündüz, A. (2020). *Öz düzenleme eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerine ve etkileşimli akran oyunlarına etkisinin incelenmesi* (Tez No. 643539) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Hamoudi, A., Murray, D. W., Sorensen, L., & Fontaine, A. (2014). Self regulation and toxic stress report 2: A review of ecological, biological, and developmental studies of self-regulation and stress. OPRE Report # 2015-30, Washington, DC: Office of Planning, Research and Evaluation, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.

- Hofmann, W., Schmeichel, B. J., & Baddeley, A. D. (2012). Executive functions and self-regulation. *Trends in Cognitive Sciences*, 16(3), 174–180. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2012.01.006>
- İspir, B., & Yıldız, A. (2021). Türkiye’de öğrenme amaçlı yazma hakkında yapılan araştırmaların analizi: Bir meta-sentez çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(41), 3396-3447. <https://doi.org/10.26466/opus.906264>
- İsrael, E. (2007). *Özdüzenleme eğitimi, fen başarısı ve özyeterlilik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kaleli Yılmaz, G. (2015). Türkiye'deki teknolojik pedagojik alan bilgisi çalışmalarının analizi: Bir meta-sentez çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 103-122. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4087>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kazu, İ. Y., & Yavuz, F. S. (2021). Öz düzenleme becerileri üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların bibliyografik olarak incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1471-1483. <https://doi.org/10.24315/tred.853747>
- Kiss, M., Fehete, G., Pop, M., & Susa, G. (2014). Early childhood self-regulation in context: Parental and familial environmental influences. *Cognition, Brain, Behavior*, 18(1), 55–85.
- Kurt, A., & Erdoğan, M. (2015). Program değerlendirme araştırmalarının içerik analizi ve eğilimleri; 2004-2013 yılları arası. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 199-224. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4167>
- Lin, T.C., Lin, T.J., & Tsai, C.C. (2014). Research trends in science education from 2008 to 2012: A systematic content analysis of publications in selected journals. *International Journal of Science Education*, 36(8), 1346-1372. <https://doi.org/10.1080/09500693.2013.864428>
- McClelland, M. M., Acock, A. C., Piccinin, A., Rhea, S. A., & Stallings, M. C. (2013). Relations between preschool attention span-persistence and age 25 educational outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(2), 314–324. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2012.07.008>
- McClelland, M. M., & Cameron, C. E. (2011). Self-regulation in early childhood: Improving conceptual clarity and developing ecologically valid measures. *Child Development Perspectives*, 6(2), 136–142. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2011.00191.x>
- McClelland, M. M., Morrison, F. J., & Holmes, D. L. (2000). Children at risk for early academic problems: the role of learning-related social skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(3), 307–329. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(00\)00069-7](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(00)00069-7)
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. Sage.
- Murray, D. W., Rosanbalm, K., & Christopoulos, C. (2016). Self regulation and toxic stress report 3: A comprehensive review of self-regulation interventions. OPRE Report # 2016-34,

- Washington, DC: Office of Planning, Research and Evaluation, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Murray, D. W., Rosanbalm, K., Christopoulos, C., & Hamoudi, A. (2014). Self-regulation and toxic stress report 1: Foundations for understanding self-regulation from an applied perspective. OPRE Report # XXX, Washington, DC: Office of Planning, Research and Evaluation, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Ormrod, J. E., Anderman, E. M., & Anderman, L. (2017). *Educational psychology: Developing learners* (9th ed.). Pearson.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. Sage Pub.
- Pears, K. C., Fisher, P. A., Heywood, C. V., & Bronz, K. D. (2007). Promoting school readiness in foster children. In O. N. Saracho and B. Spodek (Eds.), *Contemporary perspectives on social learning in early childhood education* (pp. 173–198). Information Age.
- Pears, K. C., Kim, H. K., Healey, C. V., Yoerger, K., & Fisher, P. A. (2014). Improving child self-regulation and parenting in families of pre-kindergarten children with developmental disabilities and behavioral difficulties. *Prevention Science*, 16(2), 222–232. <https://doi.org/10.1007/s11121-014-0482-2>
- Phillips, D. A., Hutchison, J., Martin, A., Castle, S., Johnson, A. D., & Tulsa SEED Study Team. (2022). First do no harm: How teachers support or undermine children's self-regulation. *Early Childhood Research Quarterly*, 59, 172-185. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2021.12.001>
- Posner, M. I., & Rothbart, M. K. (2009). Toward a physical basis of attention and self-regulation. *Physics of Life Reviews*, 6(2), 103–120. <https://doi.org/10.1016/j.plrev.2009.02.001>
- Rosanbalm, K.D., & Murray, D.W. (2017). Promoting self-regulation in early childhood: A practice brief. OPRE Brief #2017-79. Washington, DC: Office of Planning, Research, and Evaluation, Administration for Children and Families, US. Department of Health and Human Services.
- Rothbart, M. K., Sheese, B. E., Rueda, M. R., & Posner, M. I. (2011). Developing mechanisms of self-regulation in early life. *Emotion Review*, 3(2), 207–213. <https://doi.org/10.1177/1754073910387943>
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227–250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., & Dündar, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Sezer, H. N., & Alabay, E. (2018). Türkiye'de özdüzenleme ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 74(6), 367-384. <https://doi.org/10.16992/ASOS.13827>

- Silverman, I. W., & Ragusa, D. M. (1992). A short-term longitudinal study of the early development of self-regulation. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 20(4), 415–435. <https://doi.org/10.1007/BF00918985>
- Tutkun, C. Tezel Şahin, F., & Işıktekiner, S. (2016). Dört-beş yaş çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. Ö. Demirel & S. Dinçer (Ed.) içinde, *Eğitim bilimlerinde yenilikler ve nitelik arayışı*. (ss. 459-473). Pegem Akademi.
- Vural, S. (2013). *A mixed methods intervention study on the relationship between self-regulatory training and university students' strategy use and academic achievement* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Extended Summary

Introduction

Self-regulation has particularly received research attention over the last two decades. In line with better realization of the fact that self-regulation is closely linked with academic achievement, school adaptation and social skills, self-regulation skill trainings are considered to facilitate self-regulation, academic performance, relationships with others, and as investments for further achievements. They also mean fewer behavioural problems. From academic, social, emotional and cognitive perspectives, understanding self-regulation skill and the factors that influence it is crucial for two reasons. First, a better understanding can help determine the reasons that make a child aggressive, maladaptive and academically unsuccessful. Second, it can help develop strategies to help children having difficulties with self-regulation. In a framework where research on self-regulation is still growing and innovations and needs have not been fully shaped, systematic content analysis studies are needed to reveal at which level of education and at which dimensions self-regulation studies have been conducted as well as the trends in these studies over time. The purpose of the current study is to analyze the studies conducted on self-regulation and to reveal the trends in the field.

Method

This study, in which the trend in self-regulation research was determined by analyzing the studies on self-regulation in Turkey, was designed using document analysis. In the current study, a total of 295 studies carried out between the years 2000 and 2020. The studies were selected by using the purposive sampling method by drawing on YÖK National Thesis Centre, Google Scholar search engine, Ulakbim (TR Directory) and DergiPark database. In the search for the studies, key words (self-regulation, self regulation, self-regulation) were used. The studies found as a result of the search were analyzed and the studies focused on the self-regulation skill were included in the current study. The review articles, proceedings, books and book sections, articles theses which did not comply with the purpose of the study, were excluded from the analysis. As a result, a total of 295 studies prepared as doctoral dissertation, master's thesis or research article were included in the study. Each study was subjected to content analysis and they were analyzed in terms of the year of study, type of publication, sampling, method, data collection tools, implementation of (or lack of) a training program, duration of the training program, practitioners and the suggestions made.

Findings

In the current study, it was determined that the majority of the studies analyzed are master's theses (f=122) and articles (f=107). There were relatively fewer doctoral studies (f=66) and the most preferred participants were university students (30%). The most preferred sample size ranged between 101 and 300 (35%). It was also seen that in the great majority of the studies (78%), quantitative research methods were used and in more than half of the studies (52%), scales were used as data collection tools. In 95 of the 295 studies analyzed in the current study (32.2%), a training program was implemented while in 200 of them (67.8%), a training program was not implemented. The duration of the training in the studies were 4 to 6 weeks (23%) while in 25% of them the duration of the training program was 10 to 12 weeks and 68 of the training programs (72%) were found to be implemented by the researchers. When the suggestions made in the studies are examined, it is seen that in 173 of them (14.6%) it is suggested that different variables affecting the self-regulation skill be researched while in 117 (9.8%) it is suggested that different activities be conducted to raise students' awareness about self-regulation.

Discussion and Results

As a result of the study, it was determined that a great increase occurred in the research on self-regulation after 2010, that the most preferred sample size is 101-300, that the most preferred participants are university students and the least preferred participants are primary school students. It was also seen that the most frequently used research method is the qualitative research method and the least preferred one is the quantitative research method. The reason why university students are the most preferred participants in self-regulation studies might be the fact that they are easily accessible for researchers. On the other hand, when the critical importance of early childhood period in the development of self-regulation is considered, very few studies conducted on primary school children seems to be a serious limitation. Further research can make more use of quantitative research besides qualitative research to yield more inferential evidence and to conceptually framework self-regulation so that more in-depth comments can be made on the difficulties experienced related to self-regulation.

Other important results obtained in the current study are that not many training programs are implemented and that these programs are limited. Also the training programs are mostly implemented by researchers and teachers are not much involved as the implementers of the training programs. Thus, there is a need for systematic and regularly implemented self-regulation training programs involving students, teachers and families to improve the self-regulation skill in our country. It is important to demonstrate the effectiveness of these training programs, which will be developed in an experimental process, through research, to make them more widespread through projects and cooperation with different institutions or organizations and to ensure their sustainability by receiving the support of policy makers.

In the studies analyzed, it is suggested that activities should be developed to inform students about self-regulation and that more training programs, seminars and conferences should be organized for teachers, students and families. Teachers and families should have easier and more access to information on how to support their children's self-regulation. This will support the growing number of educational interventions and their sustainability, which enable more widespread use of training programs aimed at improving self-regulation.